

بنده من میتوانم او را ببخشم اما یک نفر که باعث هرج و مرج یک مملکتی شد نمیتوان او را بخشید باید او ب مجازات برسد که دیگران عبرت بگیرند و مملکت منظم شود و کسی حق ندارد از این اصرار توسط و خواهشی نماید .

آقای میرزا محمود - فقط مجازات آنها برای قتل فریدون نیست آنها همان اشخاصی هستند که علناً آمدند در دربار مجلس آن کارها را کردند و در میدان تویضه آن افشاشات را برپا کردند و علاوه چندی وقت یک کروار نفوس از دست شرارت آنها آسایش و خواب نداشتند .

آقای سید حسن تقی زاده - هر وقت اینجا در خصوص مجازات گفتگو میشود من بخواهم که بیرون بروم که نشنوم هر وقت صحبت مجازات اینجا شده اسباب توهین مافراهم آمده است اگر اینطور مذاکرات نشود بهتر است در همان روز بعد از قتل فریدون اینجا این اظهار را کرده که ما اینجا نشستیم فقط بجهت اظهار تأسف نمودن هیچوقت مجازات نداده ایم و نخواهیم داد مگر اینکه هر کسی گرفتار شده مدتی در اطاقی مانده شام و نهار بساو داده شده بعد بتوسط و غیره خلاص شده است پس اینطور صحبتها هر چه کمتر بشود بهتر است .

رئیس - اینکه میگویند مجازات آبا یا بمجازات را باید بنظر خود وزراء و رؤساء گذاشت باین که بنظر حاکم شرع ؟

آقای میرزا سید علی تقی - این وزراء و رؤساء در نزد ملت مشغول ذمه هستند اینها در زمان استبداد هر چه میکردند هیچ مشورت نمیکردند حالاً هم خوبست در حق این اشخاص گوشمالی بدهند که مردم ساکت شوند (گفته شد مقصود گوشمالی نیست باید ب مجازات برسند)

آقای شیخ یوسف - بکمان بنده این است که بالمره ظالم از این مملکت تمام شده است و مجازاتی از آنها در کار نیست و ظالم را مظلوم می دانند و مملکت هم بدون مجازات امن نخواهد شد پس خوبست چند نفر از مظلومین را گرفته بدار زندک که باعث عبرت سایرین بشود و مملکت هم نظم بگیرد .

رئیس جواب این حرف را بدهید که کار دیگر هم داریم آیا این مجازات موکول بنظر کیست؟ **آقای شیخ حسین** - شما بهتر می دانید که مجازات را بکی باید داد که را باید بدادزد آن کسی که اینجا دست بشش لول کرده و بجهت مجلس آمد آنها مجازتند باید جزای مجارب بآنها داد و بهمان واسطه دوتفر را در میدان تویخانه کشته اند پس باید آنها را بدادزد و نگذاشت که خلاصی یابند .

مخبر الملک - هر کس باشد و تقصیر هر چه باشد قانون اینست که مقصراً در عدلیه باید استنطاق کرد و به مجازات رسانید این استنطاق ضروری ندارد .

آقای شیخ حسین - در هر صورت مقصراً را باید رها کرد .

احتمالاً اطباء - اول باید در عدلیه استنطاق بشوند بعد از ثبوت تقصیر ب مجازات برسند .

رئیس - معین شده که مجلس مجازات این مقهرین را می خواهد این مطلب حالا باشد باینکه سایر مطالب .

مذاکرات روز شنبه سیزدهم ذی حجه الحرام دارالشورای ملی

آقای میرزا طاهر - جناب آقای سید علی صدیق - الواعظین قمی که از خدمتگذاران و فدائیان مشروطیت است چند طغرا دستخط از حج اسلام ابان الله نجف اشرف شخصاً صادر کرده که دستخطی باین دقت هنوز صادر نشده خوب است تیمناً قرائت شود (قرائت شد از قرائذیل)

سؤال از حضرت آیت الله آقای حاجی

میرزا حسین حاجی میرزا خلیل حجة الاسلاما چه میفرمایند در باب مجلس شورای ملی که فعلاً منعقد در طهران و شعب آن در بلاد دیگر نیز برپا است آنچه بر حضرت مستطاب عالی در باب مجلس مسطور منکشف و حکم فرموده اید مرقوم فرمایند که عند الحاجة حجة باشد .

جواب

بسم الله الرحمن الرحيم
کرار آورم از نوشته و گفته و تلگراف نموده ایم که چنین مجلسی که تاسیس او و مبتنای او بر دفع ظلم و تعدی و تقویت دولت و ملت و حفظ بیضه اسلام و نهی از منکر و امر بمعروف باشد البته ابتهاش لازم و هیچ حائل و متشرعی نباید تشکیک در این معنی کند و هر که غیر از این را بانسبت بدهد کذب و افتراءست .

الاحقر نجیل المرحوم العاج میرزا خلیل بهمن مضمون سؤالی از حضرت حجة الاسلام آقای آخوند ملا محمد کاظم و آقای آقا شیخ عبد الله ادام الله افاضاتهما شده جوابی که مرقوم فرمودند این است .

بسم الله الرحمن الرحيم

کرار آ از بلاد از مجلس محترم شورای ملی از احقر کتباً و تلگرافاً سؤال شده جواب کتباً و تلگرافاً حقیقاً داده که مجلس محترم ملی که فعلاً منعقد است در طهران و سایر بلدان ایران چون بنای مجلس بخدمت او برامر بمعروف و جاوگیری از ظلم حکام و دفع از سایر منکرات است موافقت آن لازم و مخالفت آن حرام است

حرره الاحقر العجانی محمد کاظم الشیرازی
بسم الله تعالی آنچه از انعقاد مجلس شورای ملی تعقل نمودیم و بهما رسیدیم متواتراً که جای شک و شبهه نیست اهم فوائد و آثار مترتبه از ان نهی از منکر است که فایده آن عاید بنوع است و حس است عقلاً و شرعاً پس بر هر متمکنی لازم است همراهی و اعانت و جایز نیست در هدم اساس آن اقدام کنند .

حرره الاحقر عبد الله ماز تدرانی

رئیس - تلگرافی است از فارس رسیده قرائت میشود (قرائت شد قریب باین مضمون مشعر بود بر اصلاح اشخاصی که در فارس در دسته شده و اسباب افشاشات آنجا بودند که محض پیشرفت کار مشروطیت و ترفیه حال عموم اهالی آن سامان غرض و اتفاق را بکی کنار گذاشته با کمال اعتدال و مودت مشغول اصلاح امور ملت شده اند امیدواریم که بعدها نتایج حسن از این انس و اتفقی ظاهر شود)

رئیس - از کرمانشاهان هم تلگرافی و اصل شده و حاکی است از اصلاح و اتحاد دو طایفه الحمد لله در آنجا هم دفع فتنه و مقابرت را نموده اند و حالا مطلب مهمی که هست قسم بادنودن و کلا است . (گفتند وقت گذشته باشد برای فردا) و حج اسلام هم باید تشریف داشته باشند .

رئیس - پس مجلس فردا را خوبست علنی قرار بگذاریم برای قسم یاد کردن و چنین احتمال میدهم که شاید فردا شاهد ها و وقایع از سایرین تقدیر جسته بیایند برای قسم یاد کردن (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز یکشنبه ۱۴ ذی حجه الحرام دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۱۳ را آقای حاجی سید نصر الله قرائت کردند

رئیس - آقای صدیق حضرت اسامی و کلامی که قسم یاد نکرده اند میدانید ؟

صدیق حضرت - بلی صورت اسامی آنها موجود است .

سید الاحکام - اعتبارنامه آقای آقا سید علی از لرستان آمده و در کمیسیون اعتبارنامه ملاحظه شده صحیح و معتبر است حال هم به مجلس آمده اند (همه تبریک گفتند)

(در این موقع تلگرافی از آقا بان ملما ساوجبلاغ و تجار و اصناف و سایر اهالی آنجا رسیده بود قرائت گردید) اشعار داشت بر اینکه ما هیچوقت بافتضای ملت خوار کی دولت علیه ایران و بجهة حفظ وطن مقدس خودمان گول و سواس بعضی را نخواهیم خورد و تماماً در این نیت خود ثابت قدم و متفق بوده می گردیم

(اللهم اید دولتنا و مجلسنا)

و حضرت والا فرمانفرما هم وارد قصبه شده نهایت تشویق را از اهالی فرموده و کمال امیدواری و اطمینان حاصل کردید اما چون ورود حضرت یالت بقصبه منافای با خیالات بعضی بود رئیس ایل مامش را باخود ایل که رعیت ایرانند معرکه شده آنها هم که قریب بیست هزار نفر هستند بر آقا بان ساوجبلاغ سخت گیری نموده که چرا ایالت راز را دادید الحمد لله که بمقصد خود نائل نشدند و عجاله مشغول تهیه استعداد و شرارت هستند و چیزیکه ما به تعجب است عنوان منتهی را پیش گرفته اند در صورتیکه ایداً هیچوقت این صحبت در میان نبوده و ما داعیان که مروج مذهب هستیم قصدی جز ترویج دین محمدی صلی الله علیه و آله و انعاد و اتفاق مقصودی نداریم در هر صورت برای جلوگیری از عشار متمرده و افساد مقصدین چاره جوئی عاجل بشود .

اسد الله میرزا - باید از غیرت و تعصب آقا بان و سایر اهالی ساوجبلاغ در این موقع که امتنان را داشته باشیم و از طرف دولت و ملت هم اقدام کامل عاجل بشود که آنها در زیر پای اسب اگر دایه ایل نشوند اول اقدام این بود که یک کمیسیون سرحدی منصفانه که جواب این تلگرافات بتوفیق نیفتد بنده فرستیم تا باینکه جواب آنها بتاخیر نیفتد

که تا سه روز دیگر کمیسیون منعقد بشود.

آقای سید حسین - تا آن کمیسیون منعقد نشده همین است و آنهایی که بجهت عضویت این کمیسیون انتخاب شده اند هر یک در چند کمیسیون عضویت داشته مشغول کار هستند و نمی توانند بتمام برسد و باین واسطه است که کارها همه معوق مانده تأخیر میشود خوبست مقرر نمایند که آنها در هیچ کمیونی حاضر نشوند مگر در همان کمیسیون تا آنکه کار بگذرد.

اسدالله میرزا - این فرمایش شما عمومی بود ولی اینکه من میگویم باید هر فردی از افراد هم خود را مصروف این کار بدارد تا اینکه بزودی این امر فیصل بگیرد.

آقای میرزا سید حسن - چیزی که حفظ حقوق ایران را میکند دو چیز است یکی اتحاد است که العبدالله بعمل آمده و امیدواریم که انشاءالله در ظل حضرت حجة عجل الله فرجه این اتحاد باقی باشد و دیگری هم ثروست نمیدانم وزیر مالیه نقشه دراهی در این باب بکمیسیون ماله فرستاده اند یا نه؟

مخبر الملک - بنا بر قرارداد سابق امروز مخصوص مذاکرات خود مجلس بود ولی در روز قرار شد که آقایان و کلائی که قسم یاد نموده اند امروز قسم یاد نمایند و حالا بعد از مذاکرات دیگر شروع شده است اگر اقسام یاد نمودن صرف نظر فرموده اند بنده عرض میکنم در سرحدات انقلابی حادث میشود تکلیف مجلس نیست که اقدامات نماید و یا اینجا تلکرافات بخواهد باید وزیر مسئول بیاید اینجا و راپورت بدهد که از این حادثه این طور جلوگیری شده است در این صورت چه کمیونی مجلس میخواهد بکند وجه اقدامی باید بشناید مجلس باید رفع این حوادث را از قوه مجریه بخواهد و یک اندازه هم اطلاع دارید که اقدامات شده و باید منتظر نتیجه آن اقدامات شد.

حاج امام جمعه - گویا مطالبی که مکرر واقع میشود اذهان ما و ملت از اهمیت آن منصرف می شود یا رسال اگر بک تلکرافاتی می رسد از جایی یک هیجان فوق العاده ما پیدا می کردیم و مایه امیدواری بود اما حالا که می شنویم فرمانفرما در صاوجبلاغ معصوم راست قبل از شنیدن و بعد از شنیدن آن مطالب هیچ نفرتی و تفاوتی بعالم ما ظاهر نمیشود اینست که من بکلی مایوس و معروم این فرمایش جناب مخبر الملک صحیح است ولی اینجا بعضی حرف ها را هلنا نمی توانم بگویم بلکه میگویند موقع این حرفها نیست یعنی چه ما باید از وزرا بخواهیم که اقدام بنمایند و سکت نشینیم منتظر جاری شدن امور از مجری نشویم در صورتیکه جمعی از هائیر خودمان متهم شده و یک سمت مملکت را مفلوس کرده است مملکت ما از دست عشار متهمه داخلی خودمان در شرف انهدام است در اینجا بنشینیم و این حرفها را بزنیم چه فایده دارد آن روزی که صحت کمیسیون شده است راستست باید آن کمیسیون تشکیل بشود و بکارها رسیدگی نمایند اما بتأخیر افتاده و ما هم اینقدر بی حیت و بی اعتماد نیستیم الا اینکه دنباله کار را نمیگیریم سر باز داریم قشون داریم آنقدر پول هم داریم که قشون مامور کنیم الا اینکه تلکراف از آنجا بیاید برای وزیر داخله و از آنجا بزود پیش هیئت ریه و از آنجا بجای

دیگر فرستاده شود تا اقدامات بشود خیلی طول دارد و بدین کمیسیون منعقد بشود همینکه تلکرافاتی رسید فوراً اقدامات لازم بعمل بیاید نه اینکه بنشینیم و صحبت کنیم.

مخبر الملک - فرض بنده هم این نبود که مجلس هیچگونه اقدام و نظارت نداشته باشد البته مسئله مهم است خیلی هم باید سعی و مجاهدت نمود ولی میگویم در هر صورت اقدامات سرمانه را باید اشخاصی بنمایند که پول و قشون در دست آنها است و ترتیب هم همینطور است حال بجهت ماموریت کمیونی بشود خیلی خوبست.

احسن الدوله - در باب کمیسیون خوبست همان وکلای آذربایجان را باینکی دونفر از اشخاصی که اطلاع دارند برای اینکار معین نمایند تا محصل وزرا باشند.

رئیس - بلی بدنیت مقصود کار کردنست و اشخاصی که اطلاع و بصیرت داشته باشند انتخاب بشوند.

صدیق حضرت - این ترتیب صحیح نیست این کمیسیون بجهت عموم سرحداتست نه تنها برای آذربایجان که فقط وکلای آذربایجان باشند.

اسدالله میرزا - این مسئله بامشغله سابق مختلط شد این مسئله که فرمودید گفتگوی سرحدی است و آن مسئله عشار متهمه است که فرمانفرمای آذربایجان را محصور کرده اند او را باید علاج فوری کرد.

رئیس - اینطور نیست بموجب کاغذی که بمن رسیده است این فقره راجع به همین صاوجبلاغ تنها نیست بلکه در کردستان هم عشار مایل بر ترمز و اغتشاش هستند پس تکلیف هر یک از مقامات که بقدر مقدور وقت خود را صرف اینکار بکنیم.

آقای سید حسن ققی زاده - اگر برای محصلی و کار کردن است هر کس میتواند داخل شود ولی شاید بعضی کارها در آنجا مطرح شود و سعت پیدا کند که استتار بعضی از آنها لازم باشد این بود که آنروز گفته شد که جناب رئیس انتخاب نمایند و اعتماد بآن اشخاص داشته باشند و هیچ کمیسیون کوچکی در مجلس انتخاب نشده مکرر اسرار کشف شده پس باید اشخاصی انتخاب شوند که بعضی مطالب را استتار نمایند و این انتخاب باز بخود رئیس راجع میشود که بهر کس اطمینان دارند انتخاب نمایند.

رئیس - اگر اجازه داده شود من یک مسئله بطور اشاره در این خصوص عرض نمایم این کمیسیون نه فقط برای این است که جواب تلکرافات را بدهد یا بوزارت جنگ محصلی نماید بلکه برای این است که کلیه مسائل راجعه ب سرحدات را در تحت نظر دقت و مطالعه داشته باشد این نکته خیلی اهمیت دارد

حاجی معین التجار - تا این طور ملاحظه می فرمایید کار درست نمیشود همینطور که آقای میرزا محمود گفتند صحیح است چرا آن انتخاب را که رئیس کردند مجری نمیدارند بموجب قانون رئیس حق انتخاب هیئت کمیسیون را دارند

آقا شیخ حسین - دو مطلب اینجا دردم شد و بر من واجب است که یک عرض بکنم بعضی هستند

که جناب رئیس را مکرر میکنند و خدا شاهد است این ظلم است که با ملت میکنند و دیگر اینکه مکرر عرض کردم که مطالب سرحدی در مجلس علنی نباید مذاکره شود اینجای بنشینم مذاکره میکنم در تمام عالم پرمیشود و این عیب کار است پس باید کمیسیون سرحدی تشکیل شود و بیش از این در مجلس گفتن بیفایده است

آقای میرزا آقای جاهد - آن تشکیل کمیسیون برای مطلب سرحدی صحیح است ولی در آن مسئله که حق دارد از وزرا از تجاوزات سرحدی و تنبیه اشرار متهمه و وصول مالیات ببرسد که از چه خط حرکتی نمایند باید معلوم شود که اختیارات این کمیسیون تا چه اندازه است و از مذاکرات و اقدامات آن مجلس مطلع باشد یا نه

آقای حاجی امام جمعه - کسی که در این اطاق برسم و کالت وارد میشود باید تمام غرض را کنار گذاشته وارد شود و آقایان موکلین که ما را بوکالت انتخاب کرده اند اگر چه من قابل نیستم و شمارا عرض میکنم همچو تصور میکنند که ما هیچ غرض و مرضی نداریم حال از این مذاکرات من شمه شدم و گمان اینست چون مجلس علنی است و باید مذاکرات لازم بشود این صحبت را قطع نمایند که این طور مطالب باعث خرابی و فضاخی ما است.

مخبر الملک - صحبت میشود که از مجالس سری و کمیونهای خاص مطلب بیرون میرود یکی از تلکرافها که در مجلس خاص خوانده شده در حیل العتین پررور درج شده بود اینگونه مطالب معلوم نیست از طرف وکیل باشد

رئیس - اگر می فرمایند آن کمیسیون باید منعقد شود و بخود من واکذار می نمایند من اطلاع می دهم.

(گفتند بلی باید منعقد بشود و بموجب قانون هم باید شخص رئیس انتخاب نماید) در این موقع بنامش و کلائی که قسم یاد کرده اند قسم یاد نمایند

آقای حاج امام جمعه شرحی در معنی خیانت و اظهار همراهی با ملت اظهار نموده و بعد قسم یاد نمودند بعد رئیس همینطور در اظهار همراهی با مشروطیت و مخالفت با مخالفین این اساس قسم یاد نموده و بعد وکلا فردا فرد قسم یاد نمودند بعد جناب رئیس شرحی در خصوص قسم خوردن وزراء و ادارات دولتی و دوائر نظامی اظهار کردند قرار بر این شد که روز سه شنبه وزراء و ادارات دولتی قسم یاد نمایند و روز پنجشنبه دوائر نظامی در مسجد سه سالار قسم یاد نمایند و بعد جواب تلکراف که از طرف مجلس برای آقایان و اهالی صاوجبلاغ مبنی بر اظهار همراهی و رفاقت و اقدامات سرمانه که شده صادر شده بود قرائت کردند (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز سه شنبه شانزدهم ذی حجة الحرام دارالشورای ملی
خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ۱۴ آذر آقای میرزا مرضی قلیخان قرائت کردند
احتشام الاطی پس چرا امروز را حاضر نشده قسم یاد نمایند
رئیس - گویا امروز کار داشتند نتوانستند